

tragte den som Andet. Jeg maa bede erindret, at de Ord, der vare brugte i Lovudkastets § 44, vare: „om Beviis er tilveiebragt, afgjør Retten efter et frit Skjøn“ osv.; dette har man forstaaet saaledes, som om alle Reglerne for Beviis vare ophævede. Dette ligger imidlertid ikke alene ikke i Ordene, men det staaer endog i bestemt Strid med Ordene, som vel tillade Dommeren at dømme efter det frie Skjøn, men som ikke sige, at Reglerne, om et Beviismiddel kan benyttes eller ikke, affattes, og til Overflødighed havde jeg for mit Vedkommende gjentagne Gange udtalt, at der ikke var Tale om at affatte alle Regler for Beviset, navnlig ikke alle Reglerne om Vidnesførsel, om at Vorn udelukkes, om interesserede Parter, om at et villigt Vidne i visse Tilfælde udelukkes, om Forbrydere osv. Forholdet var altsaa det, at medens Lovens Regler vedvarende skulde bestaae med Hensyn til Tilstedeligheden af Beviserne, skulde Dommeren ved frit Skjøn bestemme, hvorvidt Beviis var tilveiebragt eller ikke. I saa Henseende var der netop den fuldstændigste Samklang med de fremmede Lovgivninginger, om hvilke man andetsteds saa vidtløftigt har forhandlet, hvor netop Reglerne for, hvilke Beviser der kunne føres, ere bundne, hvorimod Dommeren i Reglen dømmer efter fri Overbeviisning efter de fremkomne Beviser. Nu kan man maaskee sige: ja, men vore Regler om, hvorvidt Vidner kunne tilstedes eller ikke m. m., ere ufuldkomne; jeg erkjender det, men naar man i saa Henseende navnlig har opstillet den franske Lovgivning som den, der skulde have betryggende Regler, saa troer jeg, at man i høieste Grad har været paa Bilspor. Den franske Lovgivning udelukker i større civile Sager i Reglen Vidner som Beviismidler; den fordrer derimod i meget udstrakt Grad, at skriftlige Documenter ere tilstede, for at Beviis kan tilveiebringes. Vilde man nu udlede Noget af denne Lovgivning, hvad maatte man saa udlede deraf? Den stærkeste Grund imod, at man skal holde sig til Vidner i den Grad, som vor Lovgivning har gjort, hvorefter det vel ikke er det eneste, men dog det væsentligste Beviismiddel. Man har derimod netop villet hævede vor Lovgivnings Regler ved at henvisse til en Lovgivning, der tilbeels udelukker det, som er vort

væsentligste Beviismiddel. Jeg for mit Vedkommende vil imidlertid aldeles ikke bygge derpaa, af den simple Grund, at hvorledes end Beviisreglerne udvikle sig her i Landet, er jeg ganske overbevist om, at vi med vor hele Tankegang aldrig komme dertil, at det mundtlige Ord ikke skulde holdes i Være, at Beviset ved Vidner ikke skulde kunne bruges og afgjørende bevise, hvorvidt en Retshandel er gyldig eller ikke; den nævnte franske Regel kan saa meget mindre fremhæves her i dette Tilfælde, da netop den franske Lovgivning — De maae undskylde, at jeg maa gaae ind herpaa, da det andetsteds har været saa stærkt fremhævet — ved Handelsretten i det Hele tilsteder Beviis ved Vidner, altsaa det Samme, som vi gjøre, og ikke engang, som man har sagt, udelukker dem i Tilfælde, hvor der er skriftlige Documenter. Der er en Dom af den franske Cassationsret af 11te Juli 1835, der har afgjort Spørgsmaalet derhen, at hvor der er et skriftligt Grundlag for Contracten, kunne dog Vidner føres, for at svække dette skriftlige Grundlag. Ved de franske Handelsretter har man det, vi ved § 44 ville indføre: Lovbundne Regler med Hensyn til, hvorvidt et Beviis kan føres eller ikke; men derimod overlades det til Handelsrettens Skjøn, hvorvidt Beviset er fuldstændigt eller ikke. Man siger dernæst: det gaaer ikke an for Appellens Skjøb, men den franske Handelsrets Domme appelleres ogsaa til høiere Ret, og denne Ret afgjør ogsaa Realitetspørgsmaal, ligesom Høiesteret her. Jeg har troet at skilbe Fleertallet her i Forsamlingen, der har stemt for den omhandlede Bestemmelse, at oplyse, hvorledes virkelig den Forandring, der er foregaaet i Landstinget, væsentlig er begrundet paa en Misforstaaelse. Naar jeg dertil føier, at ikke alene skulde efter vor § 44 de nuværende Regler for Tilstedeligheden af Beviset vedblive at bestaae, men at Dommen skal motiveres, og at den kan appelleres, saa troer jeg ikke, at saadanne Udbrud, som at man vilde indføre Orakelsprog ved Dommenes Afgjelse eller en ubunden Vilkaarlighed og endnu meget stærkere Udtryk, have nogen Grund.

Uagtet jeg saaledes ikke kan erkjende Rigtigheden af den Forandring, der er steet, maa